

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2025-2026

Β΄ ΤΑΞΗΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 02 Ιουνίου 2026

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ

Α΄ ΣΕΙΡΑ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ: 3B

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΤΑ (7) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (Μονάδες 20)

Κάθε ερώτηση βαθμολογείται με δέκα (10) μονάδες.

A1. Κάθε στοιχείο της Στήλης Α΄ αντιστοιχεί με ένα στοιχείο της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεών σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισεύουν δύο (2) στοιχεία.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Θεοδώρα (αυτοκράτειρα)	(α) στρατηγός - αυτοκράτορας
2. Ιουστινιανός	(β) Κοράνι
3. Ηράκλειος	(γ) τελευταίος βυζαντινός αυτοκράτορας
4. Μωάμεθ (προφήτης)	(δ) πολιτική ανεξιθρησκίας
	(ε) κωδικοποίηση ρωμαϊκού δικαίου
	(στ) αναστήλωση των εικόνων

(4 x 2,5 μον. = 10 μον.)

1 – (στ)	2 – (ε)	3 – (α)	4 – (β)
----------	---------	---------	---------

A2. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο απαντήσεών σας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος», δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α. Η οικονομική κατάρρευση του Ρωμαϊκού Κράτους αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα που οδήγησε στην παρακμή του.
- β. Το παιδομάζωμα εφαρμόστηκε από τους Βυζαντινούς για να ανακόψουν την επέκταση των Οθωμανών.
- γ. Το φεουδαρχικό σύστημα εφαρμόστηκε στη Δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα.
- δ. Η Νέα Ρώμη ιδρύθηκε από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό για να ενισχύσει τη δύναμη της αυτοκρατορίας.

(4 x 2,5 μον. = 10 μον.)

α – ΣΩΣΤΟ	β – ΛΑΘΟΣ	γ – ΣΩΣΤΟ	δ – ΛΑΘΟΣ
------------------	------------------	------------------	------------------

Προσοχή: Οι απαντήσεις στο ΔΕΥΤΕΡΟ και ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ πρέπει να δοθούν σε συνεχή λόγο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (Μονάδες 45)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

(α) Στάση του Νίκα

(σε ποια πόλη έγινε, αντίπαλες παρατάξεις, **μία (1)** συνέπεια)

(10 μον.)

Σε ποια πόλη έγινε:

Κωνσταντινούπολη.

Αντιμαχόμενες παρατάξεις:

Δήμοι του Ιπποδρόμου / Πράσινοι και Βένετοι εναντίον (αυτοκράτορα) Ιουστινιανού.

Συνέπεια:

- Μείωση της δύναμης των δήμων.
- Ενίσχυση της απόλυτης εξουσίας του Ιουστινιανού.
- (30.000) νεκροί.
- Καταστροφές / λεηλασίες.
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

(β) Άλωση Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους

(χρονολογία, **δύο (2)** συνέπειες για το μέλλον της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας)

(10 μον.)

Χρονολογία:

1204 (μ.Χ.)

Συνέπειες (αναγκαίες δύο):

- Αρχή Φραγκοκρατίας / Λατινοκρατίας στην Ελλάδα.
- Ίδρυση λατινικών και ελληνικών κρατιδίων στα εδάφη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.
- Εδαφικός περιορισμός του Βυζαντινού Κράτους (κυρίως Ελλάδα και μικρασιατικά παράλια, Τραπεζούντα).
- Μίσος Βυζαντινών για τους Δυτικούς.
- Αφύπνιση της εθνικής συνείδησης του Νέου Ελληνισμού (θετική).
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

B2. Σε μια ορθά δομημένη παράγραφο να αξιολογήσετε τη θρησκευτική πολιτική του Κωνσταντίνου Α΄ αναφέροντας **έναν (1)** λόγο για τον οποίο έδειξε ευνοϊκή στάση προς τον Χριστιανισμό και **δύο (2)** μέτρα που πήρε για να υποστηρίξει τους χριστιανούς.

(12 μον.)

Λόγος ευνοϊκής στάσης:

- Οι χριστιανοί ήταν η μεγαλύτερη πληθυσμιακή ομάδα της Ανατολής.
- Ο Κωνσταντίνος πίστευε ότι ο Χριστιανισμός μπορούσε να ξαναφέρει την ενότητα στο Ρωμαϊκό Κράτος.
- Ο Κωνσταντίνος επιζητούσε την στήριξη των χριστιανών για τη δική του επιβίωση και ισχυροποίηση.
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

Μέτρα που πήρε ο Κωνσταντίνος για να υποστηρίξει τους χριστιανούς (αναγκαία δύο):

- Μετέφερε το Χριστόγραμμα / μονόγραμμα του Χριστού από τα στρατιωτικά λάβαρα στα νομίσματα του κράτους (διαδίδοντας έτσι το χριστιανικό σύμβολο σε ολόκληρο το Ρωμαϊκό Κράτος).
- Εξέδωσε ευνοϊκούς νόμους για τους χριστιανούς / Εξέδωσε το Διάταγμα των Μεδιολάνων / Υποστήριξε την ανεξιθρησκία σε όλη την αυτοκρατορία.
- Συγκάλεσε την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο (προστατεύοντας τον Χριστιανισμό από τις αιρέσεις).
- Συνέβαλε ώστε να σταματήσουν πλήρως οι διωγμοί κατά των χριστιανών.
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

B3. Σε μια ορθά δομημένη παράγραφο να αναπτύξετε **τρία (3)** στοιχεία που δείχνουν πόσο σημαντικός ήταν ο θεσμός της δραγομανίας κατά την Οθωμανοκρατία στην Κύπρο, και να κατονομάσετε **έναν (1)** σημαντικό εκπρόσωπο αυτού του θεσμού.

(13 μον.)

Στοιχεία που δείχνουν τη σημαντικότητα του θεσμού της δραγομανίας (αναγκαία τρία):

- Αποτελούσε τον σύνδεσμο των Ελλήνων της Κύπρου με τους Τούρκους κατακτητές.
- Αντιπροσώπευε τους υπόδουλους Έλληνες.
- Μπορούσε να καταγγείλει στον Σουλτάνο τις αυθαιρεσίες του Τούρκου πασά στην Κύπρο.
- Κατέγραφε την περιουσία των Ελλήνων της Κύπρου.
- Κατένειμε τους φόρους για τους χριστιανούς της Κύπρου.
- Εισέπραττε τους φόρους από τους χριστιανούς της Κύπρου.
- Ήταν υπεύθυνος για την απογραφή των κατοίκων.
- Είχε τον ρόλο του Μεγάλου Διερμηνέα, δηλαδή του μεταφραστή.
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

Σημαντικός εκπρόσωπος:

- Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος.
- Οποιοσδήποτε άλλος δραγομάνος της περιόδου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ (Μονάδες 35)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Ι

[...] Η αραβική επέκταση έγινε με μεγάλη ταχύτητα και είχε τεράστια έκταση. Αυτή η ραγδαία εξάπλωση, δεν οφείλεται μόνο στον θρησκευτικό φανατισμό του αραβικού λαού. Η σοβαρότερη εξήγηση του φαινομένου αυτού βρίσκεται και σε άλλους, πιο σημαντικούς λόγους. Το μεγαλύτερο μέρος των εδαφών που κατέλαβαν οι Άραβες ανήκαν στην Περσία και στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Τη στιγμή της μεγάλης αραβικής «εξόδου» Βυζαντινοί και Πέρσες μόλις εξέρχονταν από ένα μεγάλο και εξαντλητικό μεταξύ τους πόλεμο που είχε μειώσει τη στρατιωτική τους δύναμη και είχε αποδιοργανώσει και τα δύο κράτη. Παράλληλα, σε πολλές μακρινές βυζαντινές επαρχίες, όπως στην Ανατολική Μ. Ασία, στη Συρία, στην Παλαιστίνη και στην Αίγυπτο, δηλαδή στις περιοχές που δέχτηκαν τις πρώτες αραβικές επιθέσεις, η εξουσία του Βυζαντίου ήταν ανασφαλής και σε αμφισβήτηση. Αυτό έγινε εξαιτίας της βαριάς φορολογίας και των θρησκευτικών διαφορών, γεγονός που έκανε τους λαούς αυτούς

πρόθυμους να απαλλαγούν από τη βυζαντινή εξουσία. Η αραβική επίθεση πρόσφερε την κατάλληλη ευκαιρία. [...]

Κρεμμυδάς, Β. & Πισπιρίγκου, Φ. 1985. Ο μεσαιωνικός κόσμος: Βυζάντιο, Μουσουλμανικός κόσμος, Ευρωπαϊκή φεουδαρχία. Αθήνα: Γνώση, σσ. 52–53 (διασκευή)

ΠΑΡΑΘΕΜΑ II

[...] Το 686 ή 688 ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός Β΄ και ο χαλίφης Αβιμέλεχ κατέληξαν σε συνθήκη η οποία καθόρισε το πολιτικό καθεστώς της Κύπρου. Σύμφωνα με τη συνθήκη ούτε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, ούτε το Αραβικό Χαλιφάτο, είχαν δικαίωμα να χρησιμοποιούν την Κύπρο ως ορμητήριο επιθέσεων ή στρατιωτική βάση. Η συνθήκη επίσης όριζε ότι οι Κύπριοι όφειλαν να τηρούν στάση ουδετερότητας και να μην παρέχουν έμπρακτη υποστήριξη ή στρατιωτικές πληροφορίες σε καμία από τις δύο πλευρές. Τέλος, τόσο η Αυτοκρατορία όσο και το Χαλιφάτο θα είχαν έσοδα από την ετήσια φορολόγηση των Κυπρίων. [...] Γύρω στο 691 ο Ιουστινιανός Β΄ παραβίασε τη συνθήκη οδηγώντας στη μετοικεσία μεγάλο αριθμό Κυπρίων, τους οποίους εγκατέστησε στον Ελλήσποντο. [...] Η παραβίαση της συνθήκης από τους Βυζαντινούς προκάλεσε την αντίδραση των Αράβων, οι οποίοι μετέφεραν μεγάλο αριθμό Κυπρίων στη Συρία. [...]

Κυριάκου, Χ. 2020. Βυζαντινή Κύπρος II: Μέση Βυζαντινή περίοδος (649-1191 μ.Χ.). Στο: *Ιστορία της Κύπρου, Τόμος Β΄*. Αθήνα: Μέλαθρον Οικουμενικού Ελληνισμού, σσ. 33–35 (διασκευή)

Γ1.

(α) Με βάση το **Παράθεμα I** και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε **τρεις (3)** λόγους για τη ραγδαία επέκταση των Αράβων.

(12 μον.)

Λόγοι ραγδαίας επέκτασης των Αράβων (αναγκαίοι τρεις):

- Ο θρησκευτικός φανατισμός των Αράβων.
- Βυζαντινοί και Πέρσες ήταν εξασθενημένοι από τον μεταξύ τους πόλεμο. / Είχε μειωθεί η στρατιωτική δύναμη Βυζαντινών και Περσών εξαιτίας της μεταξύ τους πολεμικής αναμέτρησης. / Βυζαντινό και Περσικό Κράτος ήταν αποδιοργανωμένα εξαιτίας της μεταξύ τους πολεμικής αναμέτρησης.
- Η αντίθεση των ανατολικών επαρχιών, που ήταν Μονοφυσίτες, με το κέντρο του Βυζαντίου που ήταν Ορθόδοξοι. / Θρησκευτικές έριδες στο εσωτερικό της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. / Η εξουσία του Βυζαντίου ήταν σε αμφισβήτηση στις ανατολικές επαρχίες εξαιτίας των

θρησκευτικών διαφορών (γεγονός που έκανε τους λαούς αυτούς πρόθυμους να απαλλαγούν από τη βυζαντινή εξουσία).

- Η εξουσία του Βυζαντίου ήταν σε αμφισβήτηση στις ανατολικές επαρχίες εξαιτίας της βαριάς φορολογίας (γεγονός που έκανε τους λαούς αυτούς πρόθυμους να απαλλαγούν από τη βυζαντινή εξουσία).
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

(β) Με βάση το **Παράθεμα II**, το οποίο αναφέρεται στη συνθήκη για το καθεστώς συγκυριαρχίας, και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε ανάμεσα σε ποιους έγινε αυτή η συνθήκη και να παρουσιάσετε **δύο (2)** όρους της.

(12 μον.)

Ανάμεσα σε ποιους έγινε η συνθήκη:

Βυζάντιο / Βυζαντινή Αυτοκρατορία / Βυζαντινό Κράτος / (αυτοκράτορα) Ιουστινιανό Β΄ — Άραβες / (Αραβικό) Χαλιφάτο / Αραβικό Κράτος / (χαλίφη) Αβιμέλεχ.

Όροι της συνθήκης (αναγκαίοι δύο):

- Ούτε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία ούτε το Αραβικό Χαλιφάτο είχαν δικαίωμα να χρησιμοποιούν την Κύπρο ως ορμητήριο επιθέσεων / στρατιωτική βάση.
- Η Κύπρος θα τηρούσε ουδετερότητα στους πολέμους μεταξύ Αράβων και Βυζαντινών / δεν θα παρείχε (έμπρακτη) υποστήριξη / στρατιωτικές πληροφορίες σε καμία από τις δύο πλευρές.
- Βυζαντινοί και Άραβες θα διαμοιράζονταν τα έσοδα από τους φόρους της Κύπρου.
- Οποιαδήποτε άλλη ιστορικά τεκμηριωμένη απάντηση.

(γ) Με βάση το **Παράθεμα II** να αναφέρετε: **(i)** Ποιος παραβίασε τη συνθήκη του καθεστώτος συγκυριαρχίας, **(ii)** με ποια ενέργεια και **(iii)** ποια ήταν η αντίδραση της άλλης πλευράς.

(11 μον.)

(i) Ποιος παραβίασε τη συνθήκη:

(Αυτοκράτορας) Ιουστινιανός Β΄ / Βυζαντινός αυτοκράτορας / Βυζάντιο / Βυζαντινή Αυτοκρατορία / Βυζαντινό Κράτος.

(ii) Με ποια ενέργεια:

Οδήγησε στη μετοικεσία μεγάλο αριθμό Κυπρίων. / Μετέφερε / Εγκατέστησε στον Ελλήσποντο / Μικρά Ασία μεγάλο αριθμό Κυπρίων.

(iii) Ποια ήταν η αντίδραση της άλλης πλευράς:

Οι Άραβες μετέφεραν μεγάλο αριθμό Κυπρίων στη Συρία.

ΤΕΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΛΥΣΕΩΝ